

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Иванка Влаева
Югозападен университет „Неофит Рилски“
за дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
на Ли Ай
докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“
на тема „Изследване на певческото изкуство на представителни национални
опери на китайските малцинства — „Долината на Червената река“ на Мънг
Уейдонг, „Манас“ на Сю Шуя, „Град Дяюю“ на Сю Джанхай”
с научен ръководител проф. д-р Иванка Нинова

Предоставените от докторантката Ли Ай документи и научни трудове по процедурата за защита на ОНС „Доктор“ отговарят на минималните национални наукометрични изисквания.

Ли Ай се дипломира с бакалавърска и магистърска степени в Музикалната консерватория в Шенянг, Китай, и работи като преподавателка по класическо пеене в Университета Нантонг, Китай. Тя завършва докторантура по класическо пеене в НМА „Панчо Владигеров“ в класа на проф. д-р Иванка Нинова. По време на обучението си там в периода 2022-2025 има множество художественотворчески дейности. Участвала е в различни конкурси и е спечелила награди: на седмия Международен музикален конкурс „Арт старс (ART STARS)“ – Варна, 2022; втора награда в Международния конкурс на руския романс „Балканска романсиада“, 2023; втора награда от участие в „онлайн гала на Китайската Нова година с участието на китайски студенти от цял свят“, организирано от Министерството на образованието на Китай, 2025.

Дисертационната тема представя нов прочит на опери, вдъхновени от културата на етническите малцинства, като разкрива перспективни възможности и поставя предизвикателства за изследване. Опитът и

натрупаните умения на докторанта в областта на вокалното изкуство са важна предпоставка за разработване на дисертационния труд.

Дисертацията е с обем 208 страници. Текстът се състои от увод, седем глави, заключение, библиография. Използвани са 108 библиографски източника. Структурата на изследването е ясна и логична.

Уводът изяснява необходимостта и актуалността на дисертационната тема. Формулирани са обектът и предметът на изследване. Посочва се изследователската цел. Според нея дисертацията допринася за изследване на теоретичната основа на иновационното развитие на китайската национална опера чрез изясняване на методи за прилагане на елементи от културата на китайски етноси, на художествени особености и на певчески характеристики, приложени в три представителни китайски опери. Посочената цел определя задачите, които си поставя докторантката, и методите на изследване.

Първа глава „Приложението на културни елементи на китайските малцинства в създаването на съвременни китайски национални опери“ представя интегрирането на елементи от културата на малцинствени групи в оперно творчество. Тя е въвеждаща в дисертацията. Според докторантката включването на малцинствени елементи в оперния жанр обогатява неговите изразни възможности и спомага за развитието на самобитен национален стил, който документира и историческото развитие на Китай. Тези процеси се проследяват в три направления: драматургична концепция, музикално създаване и вокално-сценично представяне. Ли Ай констатира използването на архетипни образи в драматургичната концепция. Трябва да отбележа, че докторантката е констатирала важна характеристика, специфична за традиционните китайски музикалносценични жанрове, и нейното съвременно приложение. Вниманието се насочва също към музиката на етническите малцинства и нейното вплитане в оперния жанр – чрез използване на характерни народни мелодии и тематични ядра, модални структури, мелизматични модели и метроритми. Подчертава се търсенето на баланс

между академична вокална техника и национална специфика за постигане на уникална стилистика и силно емоционално въздействие.

Втора глава „Художествената стойност и наследството на музиката на китайските малцинства” показва ценността, както и основните пътища за съхранение и развитие на малцинствените музикални традиции в Китай. Докторантката посочва значението на песенните текстове, на вокалната и инструменталната музика като част от звуковата памет в Китай. Тя проследява възможностите на етническите музикални традиции като важен ресурс за развитие на туристическата индустрия. Подчертава, че съхраняването и развитието на това музикално наследство изисква комплексен подход с баланс между традиции и иновации.

Трета глава „Спецификата и вокалните характеристики на националната опера „Долината на Червената река“ представя исторически събития, свързани с нахлуването на британските войски в Тибет. Анализираният творба на композитора Мънг Уейдонг е пример за използване на национална тематика за създаване на съвременна оперна драматургия. Детайлно се разглежда тематичният материал, певческите характеристики и сценичната интерпретация – особено ярко чрез главната героиня Данджу и вокално-сценичния прочит на нейния образ. Ценни са наблюденията за взаимовръзките между белкантовата традиция и етническата музикалностилова специфика, което очертава важното място на анализирания произведение за развитието на съвременната китайска национална опера.

Четвърта глава „Спецификата и вокалните характеристики на националната опера „Манас“ анализира произведение, базирано върху знаково киргизко културно наследство. В тази част на дисертацията се представя съвременна интерпретация на киргизкия героичен епос, трансформиран в силно въздействаща музикална драма. В него се интегрират традиционни интонации, ритуални модели и характерна сценична естетика, заимствани от киргизката култура. Докторантката подчертава умелото използване от

композитора Сю Шуя на поетичната структура на епоса – традиционен начин на редуване на речитативност и мелизматично пеене, което според нея предоставя естествен модел за музикално-драматично изграждане и е източник на специфична вокална изразност. Направен е многопластов анализ на оперното произведение с акцент върху образа на Каникей и начина, по който се реализира вокално-сценичното ѝ развитие. Прави се важното заключение, че операта представя епоса „Манас“ като актуализиран мит и символ на национална памет и морална сила.

В пета глава се разглеждат „Спецификата и вокалните характеристики на националната опера „Град Дяюю“. Това произведение е музикално-драматична интерпретация на сблъсъка между династии Сун и Юан през XIII век. В музикалния език се вплитат средства от различни културни пластове на многоетническия Китай, за да се създаде емоционално въздействаща творба със силен патриотичен дух. Затова композиторът Сю Джанхай се опира върху съчетаване на севернокитайски и съчуански фолклор, пентатонични ладове и съвременна оркестрова трактовка с използване на разширена тоналност, контрастни темброви съчетания и лайтмотивна техника. Докторанката прави извода за равностойна драматургична роля на оркестъра и на вокалните партии. Тя подчертава изграждането на характерен музикален реализъм в операта чрез речитативни интонации и фолклорни формули. Според нея чрез музиката се създава многопластова драматургия, балансираща между епическото и вътрешнопсихологическото. В детайлния музикално-драматургичен анализ на операта специално място е отредено на основния женски персонаж Сюн Ър и развитието на образа в четири арии. Важен е изводът на Ли Ай, че тази опера представя нов тип национална сценична естетика, съчетаваща патриотична тематика, психологически реализъм и модерна композиционна мисъл.

Особено важна и приносна за дисертационния труд е шеста глава „Анализ на пеенето на вокални произведения на китайски език с класическа

техника“. В нея се изследват основни трудности в изпълнителската практика при съчетаване на класическа вокална техника с китайски текст и се предлагат решения за по-естествено, ясно и художествено убедително пеене на китайски вокални творби. За целта се анализират недостатъци в процеса на вокалното изпълнение - несъответствие между „езикова форма“ и „певческа форма“, музикално-изпълнителски недостатъци, проблемът с тоновете в китайския език. Ли Ай стига до важния извод, че вокалистът може да постигне органичен синтез между класическото пеене и спецификите на китайския език чрез интегралност на езикова точност, вокална техника и художествена интерпретация.

Седма глава „Обсъждане върху иновативното развитие на китайската национална опера от гледна точка на културната самоувереност“ представя актуален въпрос за съвременен Китай, свързан с осъзнаването на собствените културни корени в епоха на трансформации. Дискутира се разбирането за наследяването и модерното превъплъщение на национални естетически ценности, свързани с използване и обновяване на традиционни музикалностилистични традиции. Обобщават се начините за иновативно развитие на китайската национална опера, както и необходимата база и инициативи за това развитие.

Заклучението обобщава достигнатите изводи. Посочват се направените анализи и сравнения в избраните три представителни национални опери, свързани с национални малцинства в Китай. Систематизират се вокални специфики, както и насоки за развитието на оперния жанр върху етнически традиции. Приложените в дисертацията нотни примери илюстрират и допълват текста. По темата на дисертацията има три публикации.

Основни приноси на дисертацията са свързани с анализираните три знакови опери в най-новата китайска музика, представящи различни етнически културни традиции (тибетска – „Долината на Червената река“, киргизка – „Манас“ и смесена ханско-малцинствена – „Град Дяю“) в единна теоретична

рамка. Така дисертацията допринася за изучаването на певческите характеристики в опери с малцинствена тематика и систематизира използването на специфични културно-музикални елементи в тях. В резултат на детайлния анализ на певческите особености в тези произведения се предлага методология за певците и практически насоки за композиторите при интегрирането на национални елементи във вокалното изграждане. Ценно практическо приложение може да имат предложените насоки за интерпретация на мултиезични произведения и на вокални сцени в национални опери. Дисертацията има приноси с теоретична и практическа насоченост. Изследването допринася за по-задълбочено разбиране на вокалното изкуство в китайската национална опера и приноса ѝ за съхранение на националната култура в Китай.

Препоръчвам на докторантката по-точно използване на музикална терминология (например в названия на инструменти, жанрове, имена на личности, творби в транслитерация и преводи, както и на техни описания и обяснения). Това може да се прецизира с добавяне на термини и названия със съответните им йероглифи, както е направено в някои случаи.

Дисертацията показва много добро познаване на избраната тематика и успешно решава поставената цел. Тя е значима като теоретико-практическо осмисляне на изследвания материал и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и минималните национални наукометрични изисквания. Приемам приносите на дисертационния труд и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Ли Ай образователна и научна степен „Доктор” в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 01 март 2026 г.

проф. дн Иванка Влаева